

Громадська Думка

ПЕРЕДПЛАТА:

На місяць — м. 50 ф
„3 місяці” 1 „50 ф

(Ціна 1 прил. в таб. 5 ф.)

Часопись полонених Українців у Вецлярі.

— ВИХОДИТЬ ЩО ТИЖНЯ В СУБОТУ. —

Видає „Видавниче Товариство імені В. Грінченка“.

АДРЕСА:
Ukrainischer
Unterrichts-Ausschuss
Lagerzeitung
— in Wetzlar. —

Ч. 16. (155).

Субота, 9. березня 1918.

Рік IV.

В перші Тарасові роковини на волі.

„Трупи встали
І очі розкрили. . . .“

Коли добре вдумаємо ся в те, що тепер стало ся на Україні, то мимохіті скажемо разом з Тарасом Шевченком, що: „трупи встали і очі розкрили“.

Бо якже назвати тих людей, що не знали, до якої народності вони принадлежать, як назвати тих, що відомо кидали свою мову, національність, свою рідну справу і переходили на другий бік ради лакомства лукавого, як вікні озанемувати тих, що любовь до України вважали якоюсь великою тайною, якої враджувати не годить ся?

Це були національні трупи.

А кількох Іх було у нас?.. Тьма тьменина!

І отє ті трупи встають і розкривають очі.

Всілякі захлі, рутенці, тож-малороси, „раби з цинковими гусінками і з кокардою на лобі“, най-всілякіші „гнілі колоди“, що по Україні валили ся,—оживають, починають рухати ся, встають.

Не мене рік—два і всі вони, мов блудні сини матері України зголосяться ся до неї.

Дійсно—трупи встали!

Ні, ми не годі!, як слід оцінити того чуда, яке збувається ся на наших очах! Стало ся щось неймовірно великого, щось такого, що лиши наші діти і внуки зможуть як слід зрозуміти. Ми заблизько стоямо до того надзвичайного моменту.

Пригадаймо собі, як народ стрічав царський маніфест 1861. року, силуяного якого ставав він не кріпаком, а селянином, котрий розпоряджав своїм полем і своєю працею.

Пригадаймо собі, як чудово описав Франко перший Великден в Гальчині по знесенню панщини, коли народ привадав до могил своїх батьків і крізь слізни кликав: „Батьку, мамо! Ми вольні, вольні, вольні!“

Оскільки ж більша повинна бути наша нинішня радість!

Тоді нам подавала воля одни тільки палець—нині простягає до нас цілу руку. Тоді ми визволювали ся з тяжкого ярма примусової роботи на панських ланах, а наша мова, наші почування горожанські, наша політична свідомість оставали ся й надальше поневоленими, а нині—ми маємо свою власну державу, маємо спромогу самі про себе становити, нині ми приходимо до слова на збориць цілого світу.

Те, за що свою кров проливали наші предки, за що ми землю свою Іми кістками засівали, за що нас сеждали на палах, про що думали

наші найбільші, передові люди: Хмельницький, Виговський, Доротенко, Мазепа, Гордієнко, Шевченко, Шашкевич, Франко—це нині стало ся ділом.

Ні, нема такого слова, щоби можна нам висказати всю нашу радість, що єше наше вдовolenня.

Ми вольні! Вовсім таки вольні.

Земля, українська дорогоцінна земля, яку в нас обслідувало було чуже гайвороння — стає знова нашою. Українські простори країни, повідрияні від нашого організму насиленою ворожкою рукою, вертаються до нас, наша молодіж не потрібуватиме своїх голов за чужу, лиху справу класти, наші люди не потрібуватимуть кривити душою; сором поневоленого народу, того безвмінного, безсловесного раба, спадає з нас—осоружні кайдани відліваються на хвилях крові в море минувшини....

Ми вольні!—Браття, чи розумієте ви вагу цього великого слова? Чи відомі ви, як слід оцінити його великий зміст, чи відміните гідно постоїти за добро, яке вам дас в руки нинішня історична хвилина?

Відповідь мусить бути дана не словом, а ділом, великим ділом агоди, праці і турботи, щоб добуту волю забезпечити, щоб українську державу зробити сильною і щасливовою, щоб український народ поставити на тому ступені розвитку й добробуту, на якому він стояти повинен відповідно до свого числа населення й богацтва землі....

А поки що очі наші мимохіті повертаються ся туди, куди зверталися вони засідно в часах нашої найгіршої недолії й безсталання—до Тараса Шевченка.

Воно ж і не може бути інакше.

Тоді, коли „кати“ знушили ся над нами, а правда наша пияна спала“, коли Україна „заснула була, буряном укрылась“, цвіллю зацвіла“, коли „кругом нас були не люди, а змії“, коли в нас „навіть малої дитини не було щасливової, бо все плякало й гинуло“, тоді ми йшли до його, як до Христа-потішителя, щоб „сущив наші сльози, зачіпував кайдани й розвівав нашу тугу“, щоб серцям нашим давав велику силу витривалості, велику віру в побіду правди над кривдою, світла над темрявою, щоби не дав нам пропасті!

І він це робив!

Він нам казав, що треба свою Україну убогу так любити, щоб за неї кождий готов був душу покласти, він казав нам, що тільки в своїй хаті своя правда і сила і воля, він благав нас, щоб ми обіймали найменшого брата, він неложними устами учив нас говорити правду, він впевняв нас, що:

„правда оживає,
Натхне, накличе, нажене
Не ветхє, не дреєле слово,
Розтлінє, а слово нове
Між людьми криком пронесе
І люд окрадений спасе.“

Він впевняв нас, що прийде та-
ка хвилина, коли

„на оновленій землі!
Врага не буде, супостата,
А буде син і буде мати,
І будуть люди на землі!“

I тая хвиля, коли вже не прийшла, так іде, нам треба тільки дорогу перед П ногами промінати, щоб вона по грязі не ступала.

I як же нам не звертати ся ни-
ні очами, радостю осяяними, до на-
шого великого Кобзаря, до його
святої могили біля Канева, до тих
місць, якими він ходив, сіючи не-
тильне верно віри у воскресення
української держави?

Нікому з Українців не завдачує
український народ стільки, скільки
завдачує він Тарасові Шевченкові.
Це був наш спаражний духовний
вождь, який іншої цілі в життю
своїм не бачив, лиш добро і щастя
народу.

Це були ті золоті уста, котрими
українська душа сказала світові
свое слово радости і горя.

Це був учитель, що лишив нам
закони, яких держати ся треба,
щоб визволити ся з горя. Це був
великий чоловік—чоловіколюб, це
був невгнучий Українець—самостій-
ник.

Пригадаймо собі, якими глумом, якими зневажливими словами при-
няла російська критика його пер-
ші твори, писані українською, муз-
ицькою мовою. А він не дав себе
збити зі шляху народного поета, не
пішов туди, куди пішов без-
смертний Гоголь і багато других
аж до Короленка, лише сказав: „те-
плів кожух, так що з того? — не
на мене щитай“ — і писав дальніше
про Україну і по українському.

Пригадаймо собі, як його пра-
вительство царя Миколи I покли-
кало на суд, за „сочинені возму-
тительних стихов“, як йому грози-
ли карою смерті, а він спокійно
відповів, що вірші такі мусів пи-
сати, бо, будучи на Україні, бачив
як тяжко терпіти український на-
род.

Пригадаймо собі, як він, верта-
ючи ся з далекого заслання, в Ниж-
ньому Новгороді, замість подяки ца-
реві написав поему „Неофіт“, у
якій чудово повязав гонення пер-
ших християн з переслідуваннями
тих людей, що добивалися правди
від царя. Пригадаймо собі, як
захоплений був Куліш молодим ца-
рем Александром II, яким волі й
добра сподівався від його, а між
тим Шевченко кликав:

Раби з кокардою на лобі,
Лакеї в золоті оздобі,
Онуча, сміття з помела
Його Величества, тай год!

З обуренiem казав: ви „зробили,
Руками скверними створили
Свою надію й речете,
Що цар — нам Бог і цар —
надія.

I нагодує і оргіє

Бдову і сиріт... Ні, не те!

Не те, бо він засідно думав, що
треба обухі сталити, щоби святу во-
лю з неволі царської визволити.
Зі впертістю українського селянина
твірдив, що „де нема святої волі“,
не буде там добра ніколи“, що
тільки у своїй власній хаті, у
своїй власній українській державі
може бути добро, українському на-
родові!

Він тяжко питав ся:

Чи буде суд? чи буде кара
Царям, царятам, на землі?
Чи буде правда між людьми?
Повинна бути, бо сонце стане
І осквернену землю спалити.

I його сподівання як-раз тепер
здійснюють ся. Встає сонце україн-
ської волі. Росте й вершиеть ся на-
ша власна хата, будуть ся вольна, і
від кого незалежна українська
держава.

Ось чому ми в тую хвилину по-
вертаємося на нашими думками до
того, що був П Предтеча, П Бла-
говістником, до Тараса Шевченка.

Чуємо—що колиб не він, то хто
зна, чи нас вороги наші не були
на віки приспали і в огні теперіш-
нього світового бою не розбудили
окраденими. Не з добра набутого,
із золота га срібла, а з того най-
більшого маетку, яким є свідо-
домість народня і бажання власної,
своєї волі.

Та хто думав собі, що з ниніш-
ньою хвилиною можемо ми зачини-
ти „Кобзаря“ і сказати собі: „Со-
вершилося! — той помиляється ся

Ні, „Кобзар“ Тараса Шевченка
не належить до минувшини, в йому
єсть богато такого, чого нам і на
дальше життя доконче треба. Єсть
правдива ціна любов до нашої
землі, до рідної мови, єсть пропо-
відъ всенпрощення, любови близньо-
го, єсть сильне почуття того, що
добре і гарне, єсть вічний примір
невиспинутої—праці думки. Це такі
скарби, без яких і вольному держ-
авному народові обійти ся горї.

Пізнаймо Іх переймі ся ними,
обединим ся ними, щоб поміж на-
ми не було врага—супостата, лише
щоб на Україні були справжні бра-
ти і сестри від Сиїну по Дон, від
Карпатів по Кубані, як велика, ба-
гата і гарна наша рідна країна.

І всім нам вкупні на землі
Єдинолібіс подай,
І братолібіс пошли!

Вогдан Лепкий.

Воскресни Тарасе!..

Воскресни, Тарасе, на світ подивися,
Поглянь на Україну свою!
Слова Твої віщі над нею збулися:
Вже воля панує в краю.
Уже вікові розпались кайдани,
Свободнimi стали раби,
Вкраїну покрили козацькі жупани
Й знамена жовто-голубі.
А ріднє слово, яке проклятуші
Кати намагались убити,
(Безглазі! чи ж можна убити не-
вмируще?)

По всій Україні давеність.

Усе, про що мріав Ти, славний Пророче,

За що Ти наругу терпів,
Здійснило ся мині,—заспілені очі
Народ український розкрив.
Хвали Тобі, Батьку, наш віщий Кобзарю,

Ти сівом своїм розбудив
Зі сну вікового німую отару
Нещасних, забутих рабів.
На поклик Твій дужий сини

України
Під пропор свободи війшлися,
Гуртом обновили славетні руїни,
Які Ти оплакав колись...
Зійшло наше сонце, і довгоїночі
Над краси розсіялась тьма;
Живе свята воля,—Тебе лиш, Пророче,
На новій Україні нема...

Воскресни, наш Батьку, на світ по-
диви ся
Поглянь на Україну свою!
Слова Твої віщі недавно збулися:
Свобода і воля в краю!

Zet.

Т. Г. Шевченкові.

Чи чуєш, Батьку, як кайдани
рвуться?
Чи чуєш, як сини України
встають?
Чи бачиш—волі хвіль вже не-
суться,
І на Україні вже волю кують.
Чи чуєш Ти, що заповіт Твій;—
Мов гром небесний, гуркотить?
І Україна, край наш рідний,
Вже волі стяг в руці держить.
Ні, не бачиш Ти, наш Батьку
незабутній,
Того, за що життя своє ти
клав,
Не чуєш тих пісень могутніх,
Що сам колись для нас скла-
дав.
Своим святым, огненим правди
словом
Це Ти нас всіх до боротьби
збудив,
Своими муками тяжкими й го-
рем
Ти волі шлях благословив.
Тебе ми батьку, не забудем
Твій віщий снів, як молот, в
серце б'є.
Твій заповіт для нас молитва
буде,
Доки Україна живе.

B. Юхименко.

3 Української Республіки.

ДО ВСІХ ГРОМАДЯН

Української Народної Республіки!

Наш стомлений війною Край так
дово гождався на мир і наречти
ми підписали той довгожданий
мирний договір.

Але радісна вістка не принесла
ми до краю мир і наречти
більшевики, розігнавши всі російські
Установчі Збори, що війною
проти українського робочого люду,
проти українських селян, робітників і
козаків, проти українських соціалістів.

Через нашу північну границю
нападають підкуплені банди черво-
них гвардійців на наш Край і зед-
нюються з покинувши фронт
російськими солдатами та вищуще-

ними з тюрем арештантами. Під проводом досвідчених бувших поліцай і жандармів вриваються вони в міста, розстрілюють найкращих синів нашого Краю, накладають на людей великі податки і кидаюти знищено місто, щоби шукати нового грабунку. Потому йдуть вони на села, забирають у селян коней, худобу і хліб, а тах, хто не хоче давати, вбивають. Руїна лішається після них на нашій землі!

Нарешті розлючена banda капаців дійшла до самого серця України, до міста Києва, і, взвірвавшись туди, вчинила нечважані насилиства, а саме місто наполовину зруйнувало. Українська Центральна Рада, котра весь час обороняла інтереси робочого люду, примушена була виїхати з дороги для всіх Столиць.

Дальше терпіти такого насилиства неможна! Ми всі мусимо стати на оборону рідного Краю!

Для того, щоб скоріше вигнати розшибак і дати лад та порядок нашому Краєві, привели ми німецько військо допомогти нам у цій роботі. Разом із німецьким військом іде до нас свіжа українська армія, аложена з наших полонених братів, котрі тає довго чекали на повернуття до рідного Краю.

Від нині Німці вже не вороги нам, і ми кличемо всіх громадян Української Народної Республіки спокійно й довірчно стрічати німецько військо і ставати разом із ними до оборони рідного Краю від капаців, розлючених, підкупленіх банд!

Хай живе Українська Народна Республіка!

Хай живе Українська Центральна Рада!

Хай живе Рада Народних Міністрів.

**УКРАЇНСЬКА МИРО-
ВА ДЕЛСГАЦІЯ**

Олександр Севрюк
Микола Любомський
Микола Левітський.

(3 „Розвідку“).

Українська виміна товарів.
З Відня доноситься „Нейе Фрейе Прессе“, що українська делегація прийняла зобов'язання доставити осереднім державам до 15. цвітня 30.000 вагонів збіжжя, 2000 вагонів мороженого мяса і 1000 вагонів сушених овочів. За це має одержати Україна господарські машини, хімічні продукти (вироба) і заливо.

(„Frank. Nachr.“ ч. 66).

Стягнення російських військ з України.

„Times“ доносить з Петрограду в суботу: На розказ Кріленка наслідком німецького договору мають бути стягнені всі правила російські війська в Фінляндії й в Україні в часі восьмох днів.

Про стягнення „червоної гвардії“ не кажеться нічого. (Ред.).

(„Gen. Anz.“ ч. 53.)

Подяка України Німціам.

Президент народних міністрів Української Народної Республіки Голубович вислав з нагоди своєї присутності в Берестю до канцлерії німецької держави слідчуку телеграму:

„Користуюся нагодою однодневного побуту в Берестю у головно-командуючого німецьких військ на сході, щоби висказати Ваші Експедиції певну радість, що війська нашої Ради увійшли знову до Києва, до нашої старої і нашої нової столиці, і були привітані з одушевленням усім населенням. Увільнення нашого міста і нашого краю належить також у великій мірі припинити помочі, яку ми упросили у правительства Вашої Експедиції і яку нам принесли побідні німецькі війська проти військ і банд північної Росії. Іменем українського на-

роду і його правительства дякую Вашій Експедиції з цілого серця за принесену нам поміч. Я щасливий, що відтепер ісці не стоять на дорозі відкриття мирного руху не тільки поміж правительствами, але і поміж народами.“

Відповідь Україні з боку Німців.

На це наспіла така відповідь державного канцлера ф.-Гертлінга:

З широю радістю прийняв я відомість про визволення старинного, славного Києва, столиці України. Я поздоровляю Вас і молоду українську армію скорім успіхом і виявлю заєдно з німецьким народом відволення, що німецькі війська могли помогти при визволенню українського народу. Хай йому суджена буде на все свободі я могу чисть жити в мирі після власного права і власних звичаїв. Іще стоять німецькі війська у Вашім краю. Я буду очікувати повідомлення від Вас, коли Ви рішите, що діло німецьких військ покінчено, то можна буде дати безумовно приказ до їх відвороту (з України).

Австро-Угорський похід на Україну.

За проголошеннем походу Німців на Росію тричі заповідало урядово австрійське правительство, що воно не бере участі в цім поході. Щойно в часі побідного походу заявилися голоси жалю в палаті панів, що Австрія, не беручи участі в поході на Україну, може мати шкоду. Австрійська опінія виявилася в „Нейе Фрейе Прессе“ таким голосом: „Ми переконані, що згада в Німеччиною управління, яка части поживи припадатиме на Австро-Угорщину, Німеччина йде в згоді з монархією, то ми не потребуємо боїтися шкоди. Та чи в будучині не важливі були б, коли б ми разом з німецькими військами явилися як візволителі — про це рішить колись історія“.

Небадом донесено з воєнної кватири дня 28. лютого: Для 25. лютого ця заявяється комісар для Подільської губернії д-р Стенура і штабовий офіцер 54. дивізійної команди Ніколаєв з заявою, що вони наслідком недостачі сполучення з Українською Радою (?) прибули, щоби просити австро-угорські війська йти на Україну для обезпеки перед більшевицькими насилиствами і грабунками. Обидва посли показали цілковито важні легітимації і підкріпили те, що вони підімують просбу іменем усього українського народу. Австрійська воєнна управа не полішила не вислуханою той просвіб, бо II сповінення лежить в інтересі Австро-Угорщини як і України. Грабіжницькі банди і червоногвардійці роблять вадожж за Ізяїчої лінії, переривають сполучення і нищать засоби пожежі. Румуни йдуть далі в обсадженні Бесарабії і переговори з ними стрічають труднощі, то сповінення просвіб подільського губернатора буде мати корисні наслідки на мірову конференцію в Букарешті і понижити домагання румунського правительства.

Тим робом дня 1. марта рушила австрійська армія ген. Вен-Ермоді з Чернівців, по короткій перепалці передерла ся через румунські окопи і йде походом на Хотин, Кацапець-Подільський, Проскурів, та під Жмеринкою стрінула П. німецькі війська, які взяли провід узловій станції одеської залізниці і унійшли разом з Австрійцями до Жмеринки. Австрійці намірилися йти на Одесу, проти якої стоять в Аккермані Румуни.

З Австрійською армією йде великий український легіон Січових Стрільців. Людність стрічала їх дуже прихильно.

(„Fr. Zeit.“ ч. 60)

Поляки в Київі проти Українців.

З Відня доносять на основі львівської часопису „Діло“, що в боротьбі за владу над Київом Поляки боролися проти Українців по стороні більшевиків.

(„Fr. Nachr.“ ч. 636).

Восени операції Німців в Росії й на Україні.

(Звідомлення осередніх держав).

Після закінчення перемиря в Росію, що сталося наслідком викруті російської делегації в Берестю, дні 19. лютого почали Німці військові операції, які довели до великих успіхів.

Війська ген. Кірхбаха рушили на поміч утиканським мешканцям Львова й Естонії побідним походом через замерзлий Монзунд з балтійських островів в сполучі з естонськими полками. Таким робом взято Ревель і Дорпат (Юрів) Німецькі війська стоять перед Нарвом.

Війська ген. ф.-Кірхбаха, і ген. ф.-Айхгорна зайняли в своїм нестримім поході через Дінабург і Мінськ — Псков і Полоцьк та Борисов. В Бобруйську зуничили з польськими відділами.

Армія ген. Лінзінга за згодою з українським правителством отворила собі заливчу дорогу з Лівінця через Речицю на Дніпро до Гомеля після кількаразової битви. Другі діївіл під проводом ген. ф.-Енірцера очистили від москалів заливниці Київ-Жмеринка. Для 1. березня зайнято Київ в союзі з Українцями і німецькі австро-угорсько-угорські війська увійшли до Жмеринки.

Здобич, відніяту у ворогів, тяжко поки що означити. Число полонених виносить 6800 офіцерів і 57.000 солдатів, 2400 гармат, поверх 5000 скорострілів, багато тисяч возів, 500 тягардових возів, 11 панцирних автомобілів, поверх 2 мільйонів гарматних набоїв і 128.000 рушниць, 800 льокомотивів та 8.000 залізничних вагонів.

Київ в руках Українців і саксонських Німців.

Після німецького звідомлення в 2. березня Київ увійшли від московських вайдів Українців і саксонські Німці. Німці після битви під Речицею на Дніпро перешли через Дніпро і обсадили Гомель на ріці Сож, окружуючи від півночі границю України і перериваючи залізничні сполучення України з Москвою. („Frank. Zeit.“, ч. 62).

Мир Великоросії з Україною.

Після донесення „Морнінг Посту“ з Петрограду поставила Рада Народних комісарів в Советі внесення на заключення негайного миру з Україною. Це було дні 28. лютого 1918 року. („Gen. Anz.“, ч. 51).

Народний Комісаріят хоче прибрати ся в чужі шері.

„Генераль Анцайгер“ в 1. березня доносить: До Берліну наслідає дивовижна телеграма делегації „Народного Комісаріату Української Народної Республіки“ (від Медведєва і Шахра). Ця телеграма подає несподіване повідомлення, що делегація вибірається ся в дорогу до Берестю, щоби підписати мирний договір осередніх держав в Центральної Ради. В цей спосіб хоче делегація Харківського правителства вказати своє право або свій обов'язок брати участь у договорі України з осередніми державами, який в процесі й заслугою Української Центральної Ради. Мабуть чують московські зайди вже стріли під Київом, що складають руки смирні та божі перед великим ділом української делегації в Берестю з дні 9. лютого. Та Україна скаже Ім: Руки геть!

(„Генераль Anz.“ ч. 60).

Мир з Великоросією.

З Берліну доносить телеграма з 3. березня: Нині о б годині в півдні підписано мир з Великоросією.

Наслідком підписання мирового договору з Росією застосовано всі висні чинності у Великоросії.

Договір осередніх держав з Великоросією.

Дня 3. березня 1918. заключили представники осередніх держав договорів з Великоросією. Підписали його уповноважені представники Німеччини: державний секр. ф.-Кільман, цісарський посол, Д-р. фон-Розенберг, шеф-генерал штабу Ост. Гофман і капітан мариарки Горн; представники Австро-Угорщини: мін. землі, справ граff Чернін, посол цісарський Мерей, генерал фон-Вашану; представники Болгарії: обершт Тешев, Петро Ганчев і Др. Теодор Анастасов, представники Туреччини: Гаккі Паша, великий везір,—генерал Цекі Паша.

Представники російської федеративної Республіки Сосітів: Григорій Я. Сокольников, член центрального Виконавчого Видлу Рад робітн. сал. і сел. депутатів Лев М. Каракан, другий член Видлу Георгій В. Чічерин, помічник комісара загран. справ (Бронштейна-Троцького) і Григорій Ів. Петровський, народний комісар для внутрішніх справ.

Вони згодилися на такі параграфи мирового договору:

Параграф 1.

Німеччина, Австро-Угорщина, Болгарія і Туреччина з одного боку заявляють, що між ними кінчастається воєнний стан. Вони рішили з того часу жити в мирі і працювати між собою.

Параграф 2.

Сторони, заключуючі договір, похваляють всякі агітацію, або пропаганду проти правителства, або проти державних і військових інститутів другої сторони. Це зобов'язання є важливе, оскільки воно відноситься до Росії, також для об'єктів, обсаджених державами четвертого союзу.

Параграф 3.

Области, які лежать поза лінією, установленою сторонами, заключуючими договір, не будуть вже більше підлягати російській верховній влас-

ті. Установлена лінія вказана на карті, долучений до мирового договору. (Лінія ця йде поміж островами Даме і Моон, західним побережжем Естонії, через Рижський затон, на північний схід від устя Лівонської Аз, поза Ригу до Двини, відоки Двіни на схід від Дніборуга, звертає на південний до озера Дриси, займаючи залишенню Свендини-Ліда аж по Німан, відоки Німана до Мостів, звідтіль на південний до Прушин, себто до границі України, що означала свою граничну лінію від Прушин через Високе Литовське до Буга.—Таким робом відпадає від Росії Курляндія, Літва і частину Вілої Русі. Ред). Ця лінія має бути усталена німецько-російською комісією. Тих областей, які не доторкають ніякі зобов'язання проти Росії. Росія звікається всякою вмішування у внутрішні відносини цих областей. Німеччина й Австро-Угорщина мають намір означати будущу долю цих областей за порозумінням з їхніми населенням.

Параграф 4.

Німеччина готова, як тільки заключить зі загальним миром і переведеться російська демобілізація, опорожнити області на схід від лінії, вказаної в параграфі 3, оскільки параграф 6. не визначить чогось іншого. Росія зробить все, що в її силах, щоби запевнити нігайне опорожнення анатольських провінцій і передати їх в порядку Туреччині. Повіти Ердеган, Карс і Батум мають бути без проволоки опорожнені від російських військ. Росія не буде вмішувати ся в новий лад державно-правних і народоправних відносин в цих повітах, тільки полишає населеню цих повітів зазести новий порядок за порозумінням з сусідніми державами, себто з Туреччиною.

Параграф 5.

Росія переведе нігайно цілковиту демобілізацію свого війська разом з новоутвореними частинами включно. Далі переведе Росія свої військові кораблі або до російських пристаней і полиши їх там до загального миру або нігайно їх розроброти. Військові кораблі держав, які є у воєнному стані з осередніми державами, мають уважати ся як російські військові кораблі, оскільки вони належать ся під російською владою. Замкнені області на ледовій морі полишають ся замкненими до загального миру. На Балтійському морі і на Чорному морі, оскільки там сягає російська влада, почнуться нігайно очищування в мін. Плавба торговельними кораблями в

тих морських областях є вільна і має бути нігайно підніята (відкрита). Для означення близчих установ, себто для проголошення безпечної доріг для торговельних кораблів утворяться мішані комісії. Дороги плавби належать утримувати вільно від мін.

Параграф 6.

Росія зобов'язується ся нігайно заключити мир з Українською Народною Республікою і признати мировий договір між цею державою та державами четвертого союза. Українські землі будуть опорожнені від російських військ і червоної гвардії. Росія застосовлює агітацію або пропаганду проти правителства або публичних установ Української Народної Республіки.

Границя Естонії біжить від річки Нарви відоки фінського заливу на захід, а границя Лівонії, через озеро Пейшус, Псковське озеро аж до полуднево-західного рога, через озеро Лубань аж до Лівевгофу на Двині. Естонія і Лівонія обсаджені німецькою поліцією і мають установити свої власні краєві заведення і державний порядок. Росія випустить всіх мешканців Естонії й Ліфляндії і дозволить їм виїхати, що вивезені Естонії і Лівонії вернутися до дому. Також Фінляндія і Аланські острови будуть опорожнені від російських військ і російської червоної гвардії. Фінляндські пристані мають буди відкриті від російських морських військових сил.

Як довго лід виключає переведення російських військових кораблів до російських пристаней, остануться на військових кораблях тільки слабі команди. Росія застосовлює всяку агітацію, або пропаганду проти правителства або публичних заведень Фінляндії. Укріплення, постановлені на альянсівих островах, належать по можливості найскоріше усунути. Про тривке неукріплювання цих островів, як про Іхне дальше становище в військового і господарсько-технічного боку має уложитися ся окрема згадка Німеччині, Фінляндією й Швецією. Що до сього є згоди, що на бажання Німеччини належить притягнути до цієї справи ще й другі держави, сумежні на Балтійському морі.

Параграф 7.

Важочача з факту, що Персія й Афганістан є незалежні і вольні держави, зобов'язуються сторони, заключуючі договір, шанувати по-іранських і господарську незалежність і територіальну недоторканість цих держав.

Зати свою належність до російської армії, і легенда про Австрійців таким робом одпадала.

Але ніхто з росіян не міг помирити ся з тим, що приїхавши балакали між собою і зверталися до других виключно по українському, а коли хто вживав слово Малоросія, то відповідали: „Україна!“

Завдяки тому, що приїхавши різко поставились, як піонери української ідеї в нашому таборі і що вони зразу взялися за організаційну роботу,—переконання, що вони пропагатори, залишилось назавше.

В таких сумніх обставинах залишивася ся гурток „Студіювання рідної мови“.

Започатку був він дуже невеликий: числом 10 чоловік. Кооптували товаришів звича, в приватних бесідах, бо про публичні виступи не можна було й думати.

У день 9/III по обіді війшли ся ці - кілька членів гуртка для святкування пам'яті поета.

Скромно, тихенько, як Ізраїльянин за часів іспанської інквізиції, що зачинними дверима мусили відбувати своє свято.

Одна з товаришів сказав промову, другий—ієврейський реферат, було де-кілька декламацій із „Кобзаря“.

Параграф 8.

Обосторонні військополонені будуть відпущені до своїх домів. Управління питань, звязаних з цею справою, наступить після окремих договорів, предбачених в пар. 12.

Параграф 9.

Сторони, заключуючі договір, звітають ся відплати військових комітів.

Параграф 10.

Дипломатичні і консульярні взаємні відкривають ся нігайно між сторонами, заключуючими договір, після ратифікації (потвердження) договору. Застерігається ся окреме порозуміння щодо пропущення об'єктів консульств.

Параграф 11.

Для господарських взаємних по-меж державами четвертого союзу й Росією правосильні в постанові, зазначені в чотирьох окремих додаткових договорах.

Параграф 12.

Віднова публичних і приватних правних взаємні, виміна полоненіх і цивільних інтернованих, питання амністії, питання торговельних кораблів, що попали в руки противника, полагодити ся в окремих договорах, які належатимуть до головного теперішнього договору.

Параграф 13.

Для токовання договору є правоильний для взаємні Німеччини й Росії німецький і російський текст, для Австро-Угорщини і Росії — німецький, угорський і російський, для Болгарії й Росії — болгарський і російський, для Туреччини й Росії турецький і російський текст.

Параграф 14.

Теперішній договір буде ратифікований (потверджений). Акти ратифікації мають бути можливо найскоріше вимінні в Берліні. Російське правителство зобов'язується перевести виміну актів ратифікації на бажання держав четвертого союзу в протязі двох тижнів. Мировий договір вступає в силу (стас правосильний) в його ратифікацію, оскільки не змінить ся справи в окремих додаткових договорах.

Акти цього договору підписані уповноважені власноручно. Виготовлено в пятикратнім примірнику в Берестю.

З березня 1918.

(Слідують підписи). Торговельно-політичні питання, до яких відноситься параграф 11, упорядковано після бажань Німеччини. Альянсівський ультиматум та й аналогочно до українського договору. Державно-політичні умови відповідають предложенням, основаним на підставі ультимату, предложеного в Німеччині на першім засіданні.

ЗІ СПОМИНІВ.

Постать великого поета тісно звязується з ідеєю національного відродження нашого краю, і кожний свідомий Українець носить вічно вірбіті в думках своїх ті, чи інші рядки „Кобзаря“, а сумне обличчя страдальця—поета всходи провокують нас добрими очима.

Тому то, коли наступав цей уроочистий день 9/III 1917. року, всі, хто признавав себе вірним сином ненайменії України, деб він є був, рахував своїм обовязком святкувати це велике свято.

Торік 9 березня застало мене в одні з офіцерських таборів Німеччини.

Небагато часу пройшло, тільки рік, але багато „води утекло“, і все рішуче змінилося.

Серед тяжких споминів старого, де-не-де натрапиш на де-які добре проведені часи.

До таких ліч 9/III 17. р. На початку січня 17. року до офіцерського табору X. приїхало з Українських таборів 7 чоловік офіцерів. Українців. Через 10 хвилин по табору пішла чутка, що приїхали

австрійці, переодягнені в форму російських офіцерів.

Табор весь заворушив ся. Чутка, що це якісь провокатори, ходила, як щось цілком певне, не потрібуюче доказів.

Один з штаб-офіцерів з'явився до кімнати, де жили 5 з працівниками.

„Я знаю для чого ви є сюди приїхали, але попереджаю вас...“ і т. д.

Другий із товаришів офіцерів зайдов до цих же товаришів і рішуче вимагав сказати правду—хто вони.

Найперше дісталось двом, котрих Німци поселили в великий кімнаті, де вже жило 10 чоловік.

Ці два опинилися на ніби на ні ставі, як експонати (примірники) дивних звірів.

Цілій день заходили групи офіцерів, задавали лукаві, а то й прямо провокаторські питання і нахабно роздавлялися зі всіх боків.

Виходить на обід або на вечір в загальну Ізальню—було небезпечно: стіл окружав натовп з ворожим настроєм.

Вже на другий—третій день більшість працівників мала зможу доказа-

ти свою належність до російської армії, і легенда про Австрійців також одпадала.

Але ніхто з росіян не міг помирити ся з тим, що приїхавши балакали між собою і зверталися до других виключно по українському, а коли хто вживав слово Малоросія, то відповідали: „Україна!“

Завдяки тому, що приїхавши різко поставились, як піонери української ідеї в нашому таборі і що вони зразу взялися за організаційну роботу,—переконання, що вони пропагатори, залишилось назавше.

В таких сумніх обставинах залишивася ся гурток „Студіювання рідної мови“.

Започатку був він дуже невеликий: числом 10 чоловік. Кооптували товаришів звича, в приватних бесідах, бо про публичні виступи не можна було й думати.

У день 9/III по обіді війшли ся ці - кілька членів гуртка для святкування пам'яті поета.

Скромно, тихенько, як Ізраїльянин за часів іспанської інквізиції, що зачинними дверима мусили відбувати своє свято.

Одна з товаришів сказав промову, другий—ієврейський реферат, було де-кілька декламацій із „Кобзаря“.

Дніпро.

З РОСІЙСЬКОГО ЖИТЯ.

— Мир з осередніми державами підписали Росіяне після довгих по-передніх нарад і після точного про-вірення всіх точок договору в присутності німецького посла Д-ра Розенберга. Та вони розсівають тепер вісти по світу, що російські делегати приневолені підписати мирні умови, і вони підписали Іх не читаючи. Це можуть говорити діти або жінки, а не звіл представники народу.

— Не годять ся на цей мир соціал-революціонери лівого крила, робочі закид большевикам, що вони атакували Росію. Виконавчий Відділ Советів скликав на 12 березня надзвичайні збори делегатів Советів і Козацтва для наради над наслідками, які вадять в підписаного миру. Поки що більше як дві третини Советів згодилися на підписанний большевиками мир, мимо агітації в боку антиантанти. Іменем флоту призначив цей договір кронштадтський Совет великою більшістю.

— Правительство прийняло цей договір і дало повноважності своїм уповноваженим до призначення його в Берлін. Воно носить ся в гафто перемісти централю Советів до Москви, яка повинна стати столицею нової великоруської Республіки. Ленін і Троцький-Бронштейн не беруть вже участі в нарадах Созвету, перший—хорій на шию находиться в санаторії під Петроградом, другий дуже занепокоєний листами з погрозами убивства, бере лікарства тоді, як що допевнати ся, що в Іх не має отруті. Тепер управляють Росією Зиновів, Луначарський і пан Колонтай.

— Шопіж Фінляндськими соціал-стичними правителством російським наступив договір для 1. березня. Росія відступає будинки, фабрики, телеграфи, залізниці, а заміна кораблі і твердині та області над ледовим морем. Росія має усунути своє війська. Цього однака не признає друге національне правительство, яке веде війну з Росією у Фінляндії, та призначило на поміч Німців. На слідком цього візвання й договору Німеччина виславала кораблі для обсади альянсівських островів.

— З Румунією ведеться боротьба далі. Велика армія російська має рушити з Севастополя проти Румунії. Румунія хоче зайняти Бесарабію, щоб покрити втрату свого мирового договору з осередніми державами. В цім договорі не говориться що нічого про Бесарабію. Знайти, Румунам оставляється ся вільну руку у війні з Росією за Бесарабію. Тому позволено Румунам задержати решту війська, певних 8 дівізій, для війни з Росією. Та тут належить ся слово що й Українському правительству, бо в Бесарабії землі, заселені виключно Українцями.

П.

ВІСТИ ЗІ СВІТА.

ДОГОВІР З РУМУНІЄЮ.

3 березня доносять 6. березня: В Буфте заключено вчора о 7. годині тимчасовий мир осередніх держав з Румунією. Згодилися обидві сторони на чотирнадцятидневне перемир'я, в часі якого має заключити ся мир на таких основах: 1) Румунія відступає Добруджу аж до Дунаю Болгарії; 2) держави четвірного союза мають в опіці торговельну дорогу для Румунії через Констанцію на Чорне море; 3) Румунія годить ся на управлінням границь, яких домагається ся Австро-

Угорщина в Карпатах; 4) Румунія признає відповідні положення на господарськім полі для осередніх держав; 5) вона демобілізує негайно армію, найменше вісім дівізій, а решту—після установи миру поміж Росією й Румунією; 6) Румунія опоряджує негайно обсаджені австрійсько-угорські області; 7) зобовязується ся технічно підпірати перевез військ союзників до Одеси через Молдавію й Бесарабію і відпустити зі служби офіцерів антиантанти. Договір вступає в силу в 5 промісяцях в Буфте для 6 березня 1918 р. („Frankf. Zeit.“ ч. 66).

МАНІФЕСТАЦІЯ АВСТРИЙСЬКОЇ УКРАЇНИ.

В неділю, дия 3. марта (березня), відбула ся у Львові велика маніфестація Українців, в якій взяло участь 100.000 осіб. Свято відкрито богослужінням. На площі ся Юра, звідкіль їшов похід через улиці Львова, було баґацько промов. На ринку мав промову посол Левицький, в якій заперечував польські претензії до Холмщини і дамагався утворення українського королівства в границях Австрії. Масова маніфестація відбула ся без ніякого відходу. Такі маніфестації відбулися цього дня по всіх містах Галичини. („Gen. Anz.“ ч. 65).

ЗГОДА ЩО ДО СПІЛЬНОЇ АКЦІЇ АНТАНТУ НА СИБІРІ.

З Ньюорку доносять бюро Райтера: Сполучені Держави осягнули згоду з Японією, Англією та союзниками в справі акції в Сибірі проти російсько-німецького договору. До співчастії має приступити ще Й Китай. („Fr. Zeit.“ ч. 66).

ВІЙНА.

(Загальне воєнне положення).

На західному фронті осередні держави після швейцарських часописів нагромадили більш 200 дівізій в величезну силу артілерії. Тимчасом Англія й Франція ослабилися висилкою армії до Італії. За те наспіла до них поміч Сполучених Держав в числі 5 корпусів. На чолі тих армій стоять три генерали: Haig, Pétain i Foch. Тепер в тиші перед бурею. Поки що почала ся мала перепалка на різких місцях коло Polcapelle, коло Appa, коло Moncel, Rechincourt, Chavignop та по обох боках Doller.

На східному фронті на півночі перервано дальший похід Німців наслідком підписання миру. На румунському фронті має бути переведена частинна демобілізація румунських військ. На Україні операції тривають далі, передовим на лівій березі Дніпра, та вздовж залізниці Жмеринка-Одеса. Австрійці забрали 770 гармат і 1110 скорострілів на Поділлю.

На балтійській морі насіли німецькі кораблі для 1. березня до Альянсівських островів і причалили до острова Ексер.

З таборового життя.

— Одізд другого транспорта на Україну. В неділю, 3-го березня, відбув з нашого табору на Україну другий ешелон січовиків в числі 1200 чоловік. В 10 год. всі одіджаючі сотні вистройились на головній вулці табору. Під звуки січового маршу були винесені з Народного Дому українські жовто-блакитні прапори, які стали на чолі курінів; велично заливало по табору „Ще не вмерла Україна“, і під звуки духового оркестру одіджаючі рушили походом з табору на станцію; довгою смugoю протягнулись по шля-

ху сині жупани й біляво-сіві шапки. По дорозі багато прибувало німецького населення попрощатись з одіджаючими, багато з матріх працювало у них не один рік. Настрій був бадьорий у всіх. Со-нечко, в ранку закрите хмарами, під обід прояснилось, все вігріваючи своїм промінням і вільною надію в душі і тих полоненіх, що відіджають і тих, що залишають ся.

Музика весь час грава по дорозі на платформі, поки товариство сідало в вагонах. Нарешті, в $\frac{1}{4}$ до другої години потяг помалу рушив; замачиши в вікон вагонів сині шапки, в останнє прощаючись з товарищами і з Веціляром; гучно заливало по платформі і в вагонів „Слава Україні“, і потяг став oddalatys. Провівши товарищів, вірвались до табору ті, хто лишив ся, несучи в серці разом і смуток і радість: раділи тому, що діждались нарешті тієї хвилі, коли вже по троху починають рушати до рідної країни, а журились, що розпрощалися з товарищами, з якими може вже не доведеться ся бачитись.

С. Д-с.

— Т-во Лисенка. У неділю, 3. березня, по відліді ешелона січовиків одбулось засідання воставшихся членів музично-драматичного т-ва ім. М. Лисенка. Предметом нарад було—вибір нового заряду, обговорення теперішнього стану т-ва після одіду багатьох членів на Україні і біжучи справи. Головою т-ва вибрано т. Б-ка, режисером—Мо-ж-секретарем—т. М-ча і скарбником—т. К-ка. Далі, після деякої дискусії порішено і на далі провадити попередню працю, себто: по-звіт давати концерти і ставити вистави. На тім засідання й закінчилося.

— Таборове віче. Того ж таки дня в будинку клуба відбулося та-борове віче. Т. Біличенко виголосив реферат в справі одіду на Україну та про положення на Україні; він завизав товаришів не жахатись занадто того положення на Україні, яким воно Богатом уявляється, бо в кожним днем те положення все змінюється і в кожним днем до нас доходить все відрядніші вістки; наколи при одіду першого ешелона вивали до товаришів, ратуйте свій край, хто почував сесту сином України, то тепер ситуація настільки змінилась, що ми вже не потребуємо палкими промовами запалювати серця товаришів, тепер лише вирахуємо, що Україна, яко держава, що повстала наслідком революції, потребує організаційних сил для віdbудови нового ладу; мусимо однака зазначити, що, як море після бурі не одразу заспокоїться, так і держава після революції не одразу входить в свое нормальне життя і, хоча зараз нема там ніякої війни і навіть мова не може бути про таку війну, якою ми собі її уявляємо, все ж таки ріжкі темні сили, що звички рибку ловити в мутній воді, ще довго шлятимуться, як що не буде у нас військової сили.

Після реферату деякої товари-ші робили запити, на які т. Біличенко дав відповідь, однака, за піз-нім часом довших дискусій не про-водялося і віче закрилось з тим, що на другий день знов вібралося.

С. Д-с.

— Театр. 28. лютого, перед оді-дом частини своїх членів на Україну, музично-драматичне т-во ім. М. Лисенка дало прощаючий концерт.

Театральна зала була переповнена слухачами: всім цікаво було в останній раз почути хор і оркестру в повному складі.

Перед початком концерта проф. Турул виголосив промову, в якій докладно обрисував значущі українські пісні в справі національно-го відродження, одміти, яку важну

роль відігравало т-во ім. М. Лисенка в нашому таборі, і нарешті в теплих словах побажав одіджаючим членам т-ва всього найкращого.

В програму концерта входили між іншими такі чудові річі як: „Минули літа молоді“; „Закува“—Ніканковського, „Ой пущу“—Туман хвилями“—Лисенка, „Українські попурі“—Лисенко-Турула і інші.

Для ріжнобарвности було одведено в програмі невеличке місце деблямці.

В цім концерти відіджаюче т-во підівело, так скажемо, підрахунок свої търохрічні праці і, треба сказати, результат вийшов знаменитий. Співи, як хорові так і сольові, виконані чудово: гучні оплески в боку публіки були цілком спровадженою нагородою т-ву. Декламація теж пройшла з великим успіхом, так що т. Бондаренкові можна вибачити його неуважливість при розстановці логічних наголосів у реченах.

На закінчення концерту т. Надежкин з великим хистом пропанував гопака, що в значній мірі спричинилось до підвищення настрою публіки.

Відомі задоволені виходили люди з театральної залі і, я думаю, сердець кожного було повне вдячності відіджаючим членам т-ва ім. М. Лисенка.

Zot.

Подалося ніжче два коротких листи, які надіслали товариши, що виїхали з першими транспортом на Україну. В них відівнається ся той настір, який ознайомував наших товарищів з першим транспортом, коли вони приїхали на місце. Ред.

Біличенкові або Салівонові.

„Дорогі товариши! Ми організувемося в полк. Скоро рушимо на Київ. Велике враження на людей зробив Любінський. Скоріше поспішайте за нами. Беріть зброю на місці, скоріше буде діло.

Не маю часу більше писати—зайнятий роботою по саме горло. Я в полковий діловод.

До скорого побачення

Дейнека.“

22-II-1918 r.

„Шлю Вам, шановний пан Лепкий, від широкого серця принят і цілому Вашому сімейству. Я зарахуюся на одній з кінцевих станцій, в селі Нуцель, Волинської губ. Тут формуються 11 дівізії. Сьогодні одержали зброю, а вчора нас одідав представник на мирову конференцію від Української Центральної Ради Любінський. Було благато сказано ним до козаків, а вкінці і він заплакав слізами радості, бо всі, як один, згадали ся як найскоріше приступити до почеючої роботи ратувати рідний край.

Живемо всі добре, наїві краще, ніж німецький жовнір. Від старого фронту ми за 5 кілометрів. Село, де ми тимчасово мешкаємо, цілком пусте. Через тиждень виступаємо в похід. Що до своєї особи, то можу сказати, що я вибрав четарем в 4 чети 3-і сотні, а також записаний у кавалерію, або кінну розвідку. Як що мене туди заберуть, та можна сподіватись хорунжого.

Поки що—всього найкращого. Дам звістку при першій можливості.

М. Решетило.

ОГОЛОШЕННЯ:

ТЕАТР.

НАРОДНИЙ ДІМ у таборі ВЕЦЛЯР.

В ПОНEDІЛЮ 10. бер. 1918.

ТАБОРОВІ ОРГАНІЗАЦІЇ

— УЛАДЖАЮТЬ —

в честь

Тараса ШЕВЧЕНКА

СВЯТОЧНИЙ КОНЦЕРТ.

ВСТУП ВЕЗПЛАТНИЙ

Початок о 7 год. вечера.

З друкарів „Союзу видавлення України“ в таборі Вецлар.